Toldot Ha Jazz IV -THE BEBOP REVOLUTION

בשנות ה20 של המאה ה20 (Swing Era) הייתה אפליה ברורה כנגד האוכלוסייה השחורה בכלל ולמוזיקאים השחורים בפרט. הם נחשבו לנחותים, לא יכלו לשהות באותם המקומות כמו הלבנים וקיבלו שכר נמוך יותר. רק באמצע שנות השלושים החלו אותם אמנים לקבל הוקרה על עבודתם והחלה התנגדות וקריאה לסיום הגזענות כנגד השחורים.
הביבופ הושפע מהשינויים בחברה האמריקאית ביחס לשחורים, שינויים בחברה שגרמו לשינויים בצלילים.

Charlie Christian

קריסטיאן היה הגיטריסט בתזמורתו של בני גודמן.
הוא אחד ממייסדי הביבופ לאור העובדה שנגינתו הייתה שונה בסגנון האלתור שלו.
הוא מאופיין בנגינת שמיניות ובשימוש בדרגות 11 9 ו-13 בסולם. בנוסף גם בהדגשה של הביט הראשון.
קריסטיאן היה מיוחד מעצם זה שהשפיע על המוזיקה והיה בעל סגנון משלו בגיל צעיר. הוא נפטר בסניטריום בעודו בן 22, לאחר כשנתיים של עבודה עם בני גודמן וקריירה של 7 שנים.

John (Dizzy) Gillespie

דיזי נולד באוקטובר 1917 בדרום קרוליינה.
אביו היה מוביל הרכב וכך זכה דיזי להכיר מוזיקה מגיל צעיר. הוא החל לנגן טרומבון ואחר כך עבר לחצוצרה.
בשנת 1935 עבר עם אמו לפילדלפיה והחל לנגן עם הרכבים מקומיים. הוא הושפע מרוי אלדריג' (חצוצרן דומיננטי עד תקופת הביבופ).
בשנת 1937 החליף את אלדריג' בביג בנד של טדי היל. בנגינתו היה אפשר לשמוע השפעות של אלדריג' ולואי ארמסטרונג.
בשנת 1939 עזב את הביג בנד והחל לנגן אצל קאב קאלוואי, הזמר השחור המוביל באותה תקופה. שנתיים לאחר מכן פוטר עקב מריבה עם קאלוואי.
דיזי החל לאלתר יותר "ביבופ", דבר שחברי התזמורת לא אהבו וקראו לו "מוסיקה סינית".

Kenny Clarke

קלארק נולד ב1914 בפיטסבורג.
הוא שינה את צורת הנגינה על התופים בכך שהעביר את הקצב הבסיסי (Ground Beat) מתוף הבס אל המצילה (עקב הסיבה שכאשר ניגנו מהר רגלו הייתה מתעייפת). זאת לאחר שפאפא ג'ו ג'ונס העביר את המוטיבים הקצביים וההבלטות על הסנר להי-האט.
בנוסף קלארק רצה לשנות את צורת הנגינה כי רצה לחדש.
הוא גילה שהוא יכול להפיק סאונד שונה בהתאם לצורה בה המקל מכה את המצילה. בנוסף על המצילה הרגיש כי הקצב והזרימה היו טובים יותר והרגישו קליל יותר. דבר אשר השאיר לו את תוף הבס, הסנר והטמטמים להדגשות.
כך קלארק החל בשינוי מהביט הכבד והתעדנותו.
השינוי היה כה גדול שתזמורתו של טדי היל לא קיבלה אותו והוא פוטר מההרכב.
מאורע אשר יצר הפתעה כאשר לאחר מכן טדי היל ביקש ממנו להופיע במועדון של הנרי מינטון (טדי היה מנהל המקום). טדי היל לא הצליח ורצה לתת לקלארק את הבמה כי האמין שהוא יכול להביא מוזיקה חדשה ונסיונית.
בהרכבו של קלארק היו טלוניוס מונק, ניק פנטון וג'ו גאי.

במועדון היו מנגנים כל לילה נגנים כמו קולמן הוקינס, לסטר יאנג, בן וובסטר, בני גודמן וצ'ארלי קריסטיאן.

Charlie Parker

צ'ארלי פרקר היה נגן צעיר מקנזס סיטי. נאמר עליו שהיה מקדים את אותה תקופה על ידי שימוש בהרמוניות וקצב.
פרקר ודיזי התנסו בתחליפים וריהרמוניזציות.
השינוי הבולט הוא השימוש באקורדים תחליפיים.
ההרמוניה של הביבופ הייתה דומה להרמוניות קלאסיות מודרניות.
פרקר היה חושב בראשו על הרמוניה שונה מההרמוניה שהיה מנגן וכאשר החל להשתמש בתחליפים הוא גילה את אשר דמיין בראשו.
דיזי גם השתמש בתחליפים בעיבודים שכתב לקאב קאלוואי ובאפרואצ'ים לצלילים. ב1941 דיזי עדיין היה בעל אוצר המילים הפרה-בופ אך החל להשמע יותר ביבופ.
כמו בביצועו של קולמן הוקינס לBody And Soul בו קולמן מציג אוצר מילים ביבופי בפעם הראשונה.
פרקר ודיזי החלו להשתמש בתחליפים וכך בנו מוזיקה חדשה.
ארט טייטום וקולמן הוקינס התנסו בזה כ10 שנים לפני אך נגני הביבופ עשו זאת בעקביות, דרך אימון על דרכים שונות להובלה והעשרה של קוים מלודים שהם יכולים לנגן.

המהפכה העיקרית של הבופ היא קצבית, בדומה למהפכות האחרות בג'אז.

בעוד נגני הסווינג העדיפו טמפו MID נגני הביבופ העדיפו טמפו UP. מנגד כאשר ניגנו בלדות ניגנו בקצב איטי, דבר שהיה מקובל לבלוז איטי אך לא לקטע ריקודים. כך שגם על בלדות ניגנו מהר.
ביבופ דרש תחרותיות ויכולת לנגן מאוד מהר.
נגני הסווינג חילקו את הביט לשני חלקים בלתי שווים בעוד נגני הביבופ חילקו אותו בצורה שווה כך שבמהירויות גבוהות הצליל הקצר הפך לחלק 16.
פרקר ערבב שלישונים עם שמיניות ושש-עשריות בקווים מלודים מעבר לקווי התיבה ויצר תחושת ריחוף מעל הביט. אפקט שאפיין את הביבופ.
אפקט נוסף היה המיקום של הפרזות ביחס לביט. עד הביבופ משפטים היו מתחילים ונגמרים על ה1 וה3.
כמו כן במיקום האקורדים שהיה ממוקם באופן זהה. דבר הנובע מהרגלם למוזיקה קלאסית.
בשנת 1940 החל שינוי במיקום על הביט ומוזיקאים כמו דיזי, פרקר, וקריסטיאן סיימו פרזות על הביט ה2 וה4.
בנוסף גם על הOff Beat.
"Salt Peanuts" הוא דוגמה מוקדמת לשינוי במפעם.

שינויים אלה הקשו על נגנים מהדור הקודם שהורגלו למסורת וחשבו שונה.
המהפכה הייתה כה גדולה שנגני הסווינג הטובים ביותר לא יכלו לאמץ את הסגנון החדש ולבנות קריירה כנגני ביבופ. (זאת לאור השינוי הרתמי).

המהפכה גרמה לשינוי מהותי גם בחטיבת הקצב(Rhythm Section).
הבופרים הבינו שאם הסולן רוצה את החופש לנגן על אקורדים חלופיים, הוא אינו יכול להנעל במסגרת על ידי פסנתרן שמלווה בצורה סטנדרטית.
ידיו של הפסנתרן היו כואבות כמו רגלו של קלארק כשניגן על תוף הבס כל ביט.
כתוצאה מכך הפסנתרן ניגן בצורה מינימלית ונתן הדגשים קצביים. בנוסף פסנתרנים נמנעו מלנגן על ה(Ground Beat).
הבסיסט הכתיב את ההרמוניה והקצב והיה מוכן לשינויים והפתעות.
השינוי בנגינת התופים והפסנתר נתנו חופש לנגן הבס. לפני הבופ לבס לא היה תפקיד מרכזי, השינוי הפך אותו למרכז חטיבת הקצב ולכלי הכרחי.

נגנים הקשיבו לבס כדי לאלתר ביעילות רבה יותר. והבסיסטים החלו לנגן קווים מלודים יותר במקום לנגן את שורשי האקורד.

באוגוסט 1942 השבית איגוד המוסיקאים את חברות התקליטים, זאת עד סוף 1944 שהגיעו להסכמים. לכן לא ניתן לעקוב אחר ההתפתחות בשנים אלה.

באביב של 1944 בילי אקסטיין, זמרו של ארל היינס דיבר עם דיזי לגבי הקמת ביג בנד שנגניו הם נגני ביבופ, יחד עם הזמרת שרה וון. דיזי ניהל את הביג בנד ל6 שנים.
תקליטי הבי בופ הראשונים הוקלטו בחברת תקליטים בהנהגת קולמן הוקינס. ההרכב כלל את דיזי וליאו פרקר (bars). הם ניגנו סווינג ובמרכז הייתה נגינתו של הוקינס. בעיבודים הכניס דיזי תחליפים בהרמוניה ובסולואים שלו. השפה הייתה קיימת בצורה בולטת. באותה שנה נבחר דיזי לחצוצרן השנה.
במאי 1945 הקליטו פרקר ודיזי את התקליט הראשון עם הפסנתרן אל הייג.
בנוב' 1945 הקליטו פרקר ודיזי עם מיילס דייוויס, סדיק חאקים, קורלי ראסל ומקס רואץ' בסאבוי את אחת ההקלטות החשובות. (הערת הכותב-סדיק חאקים מנגן פסנתר בשני קטעים, בשאר מנגן דיזי!).
ב1946 יצרו דיזי ותזמורתו סטנדרט חדש של ביג בנד בסגנון הביבופ, עם צ'אנו פוזו, נגן פרקשן. הם הקליטו את Cubana Bop ו Cubana Be. החומר נכתב על ידי דיזי וג'ורג' ראסל. דיזי איחד את הלטין עם הביבופ והיה מחלוצי הלטין ג'אז.
ב1950 דיזי היה חצוצרן בולט בג'אז והיה בעל יכולות גבוהות, והיה מהיחידים שלא פגעו בעצמם פיזית ונפשית. הסשנים של פרקר ודיזי היו שיא המהפכה.
ב1941 הביבופ היה בגדר מחשבה וניסיון על ידי קבוצה קטנה של נגנים. ב1942 היה קצת יותר נפוץ. ב1943 היה נפוץ בקרב נגני ג'אז צעירים וב1944 הייתה זו תנועה מקובלת ומדוברת.

ב1945 הייתה למוזיקה קהל רב, לביבופ הייתה משמעות חברתית אדירה.
זה התבטא גם בלבוש האמנים. עד הביבופ היו מתלבשים האמנים לבקשת הקהל הלבן.
הבופרים התלבשו כאנגלים שמשחקים בבורסה.
המראה החדש היווה את השינוי בדמות השחור שהלבנים הגדירו ואת הסטייל החדש השונה מהצורה המוגבלת של הלבנים.
השינויים המחשבתיים החלו בשנות ה20-30.
לא היה צורך לרצות את הלבנים. קטעי Mid נוגנו או מהר או לאט.
הצלילים שהודגשו היו הטנשנים שבסולם.

בניגוד לנגני הסווינג נגני הביבופ ניגנו שמיניות שוות, המנגינות נוגנו ביוניסון בניגוד להירמון. במקום המהלכים הרגילים נגני הביבופ השתמשו באקורדים חלופיים וחשיבה הרמונית מפותחת יותר.

לדיזי, קלארק, מונק ופארקר,
ביבופ הייתה הצהרה של עצמאות.